

Sisä-Savon elinkeinostrategia 2007 - 2013

Sisä-Savon seutuyhtymä

Sisällysluettelo

1. Yleistä.....	3
2 Strategia.....	4
3 Yritysten liikevaihdon kehittyminen	4
3.1. Yrityspalvelut.....	4
3.2. Osaamiskeskittymät	4
3.2.1. Kehitettävät osaamiskeskittymät	5
3.3. Aktiivinen hankkeistus.....	5
3.4. Koulutus ja osaaminen	5
3.5. Markkinointi ja kansainvälistyminen.....	6
3.6. Verkottuminen ja yhteistyö.....	7
3.7. Elinkeinojen kehittäminen	7
3.7.1. Elintarviketeollisuus	7
3.7.2. Alkutuotanto	9
3.7.3. Matkailu	12
3.7.4. Palvelu	14
3.7.5. Puutuoteteollisuus.....	16
3.7.6. Teknologiateollisuus.....	18
4. Työ ja myö Sisä-Savon työllisyysohjelma.....	20
5. Sisä-Savon kärkihankkeet 2007 – 2008.....	23

1. Yleistä

Sisä-Savon strategiatyö on jaettu kolmeen valmisteluvaiheeseen:

1. Uutta ohjelmakautta varten valmistellaan ensimmäisenä elinkeinopoliittinen kehittämisohjelma ”Sisä-Savon elinkeinostrategia 2007 – 2013.

2. Sisä-Savon työllisyysohjelman 2005 – 2010 ”Työ ja myö” valmistui 2005 ja on osa seudun kokonaisstrategiaa (Pohjois-Savon liitto 2005)

3. Palvelurakennemuutoksen myötä laaditaan palvelujen järjestämisestä ohjelma. Rakenteiden etsiessä muotoaan seudun kunnat punnitsevat esiin nousseet vaihtoehdot ja liittoutumat, jotka voivat eri asiakokonaisuuksissa olla myös erilaiset.

TAVOITTEET

Sisä-Savon väestötavoite on 17 000 asukasta (seutuyhtymän alue 20 000 as.). BKT/asukas nousee n. 65 % keskiarvosta. Työttömyysaste laskee alle 10 %. Työpaikkoja on 6300 ja työvoimaa 7000.

TOIMIJAT

Sisä-Savon keskeiset toimijat kehittämistyössä ovat:

- yritykset
- kunnat (kunnilla voi olla myös omia rakennus- tai rahoitusmalleja)
- oppilaitokset
 - peruskoulut
 - lukiot
 - Savon ammatti- ja aikuisopisto
 - Savoni amk
(koejuustola ja RuokaFuturia – koulutus)
 - Kuopion Yliopisto

- Mansikka ry (Pomo-ohjelma)
- Järjestöt (mm. MLL)
- Metsäntutkimuslaitoksen Suonenjoen toimipiste
- Sisä-Savon seutuyhtymä

Keskeisenä tavoitteena on kehittää koulutuspalveluja tilanteessa, jossa palvelut keskittyvät maakuntakeskukseen. Seudun tavoitteena on luoda koulutusyhteydet siten, että sekä koulutettavien että yrittäjien tarpeet huomioidaan.

VISIO

Sisä-Savo on Euroopan puhtain mansikkamaa, joka on hyvän ja turvallisen asumisen kotiseutu. Alueella hyödynnetään seudun sijaintia Pohjois-Savon ja Keski-Suomen välisellä kehityskäytävällä.

Monipuolinen elinkeinorakenne tarjoaa houkuttelevia ja moderneja työpaikkoja myös nuorisolle.

Uudet innovatiiviset sovellutukset ja teknologiat ovat nopeasti ja kattavasti yritysten, koulutuksen ja hallinnon käytettävissä. Osaamisen syventäjinä ovat seudun omat osaamiskeskittymät, jotka ovat liittoutuneet parhaiden osaajien kanssa.

Tukijalkoina ovat kansainvälistyneet yritykset, jotka toimivat teknologia-, metsä- ja elintarviketoimialoilla. Näitä tukevat lähialueen yritykset, jotka tarjoavat sekä raaka-aineita, jalosteita että palveluja kärkiyrityksille.

Sisä-Savon palvelutuotannosta vastaavat verkostomaisesti järjestyneet palveluyritykset yhdessä julkisen sektorin kanssa.

2. Strategia

Strategian tavoitteena on kärkiyritysten ja toimialakeskittymien kasvu- ja kehittämisedellytysten turvaaminen sekä edistää toimialan yritysten kannattavaa kasvua. Tärkeimmät keinot, joilla tavoitteisiin päästään ovat:

1. yritysten kehittämistarpeiden tunnistaminen ja resurssien kohdentaminen
2. tutkimustiedon ja osaamisen välittäminen yrityksille
3. yritysten välisen yhteistyön aktivointi

4. palvelujen tuotteistaminen, painotus tuotekehityksessä ja liiketoimintaosaamisessa (ml. markkinointi)

5. kehittämisrahoituksen kanavointi Sisä-Savon yritystoiminnan kehittämiseksi

Mittarit:

- rahoituksen määrä ja lähteet
- asiakasyritysten määrä

3. Yritysten liikevaihdon kehittyminen

- kehittämistyöhön osallistuvien henkilöiden määrä
- asiakastyytyväisyys

3.1. Yrityspalvelut

Sisä-Savon seutuyhtymä on Yritys - Suomi palvelujärjestelmässä seudullinen yrityspalvelujen tuottaja. Palvelu toteutetaan kehittämisorganisaatioiden, julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä. Palvelu on saatavissa jokaisessa seudun kunnassa.

Sisä-Savon yrityspalvelut edistävät ja parantavat toimialasta riippumatta yritysten tarvitsemien palvelujen saatavuutta ja hyödyntämistä, sekä aktivoivat yritystoimintaa. Yrityspalvelut luovat edellytyksiä yritystoiminnan aloittamiselle ja elinkeinorakenteen monipuolistamiselle. Lisäksi yrityspalvelut edistävät yritysten välistä

yhteistyötä sekä lisäävät alueen kiinnostavuutta investointikohteena ja matkailun kohdealueena. Alueen houkuttelevuutta yritystoiminnan sijoittumiskohteena parannetaan tuotteistamalla yritys ympäristöä ja kehittämällä markkinointitapoja.

3.2. Osaamiskeskittymät

Sisä-Savossa panostetaan syventävään toimialaosaamiseen. Syventävä toimialaosaamisen kehittäminen toteutetaan osaamiskeskittymien kautta. Näin voidaan siirtää yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten osaamista yrityksille. Tavoitteena on osaamisen siirtäminen käytännönläheisesti yrityksiin. Osaamiskeskittymät palvelevat oman alueen lisäksi koko Pohjois-Savo ja Itä-Suomea; lisäksi ne voivat toimia myös kansainvälisessä tiedonsiirrossa.

3.2.1. Kehitettävät osaamiskeskittymät

Futura-elintarvikekehitys

Kumppanit: Kuopion yliopisto, ELO-verkko, Savonia-ammattikorkeakoulu, Savon ammatti- ja aikuisopisto, Sisä-Savon verkostohautomo, Suonenjoen kaupunki ja Sisä-Savon seutuyhtymän elintarvikealan kehittämishankkeet.

Kalatieokeskus – FIC

Kumppanit: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Kuopion yliopisto, Teknia Oy ja Sisä-Savon seutuyhtymä

Marjaosaamiskeskus

Kumppanit: Sisä-Savon seutuyhtymä, marjanviljelijöiden organisaatiot, ProAgria ja Savon ammatti- ja aikuisopisto

Luomukeittiökeskus

Kumppanit: Savon ammatti- ja aikuisopisto

Rautalammin Konttikeskus

- siirrettävien ja varusteltavien tilajärjestelmien kehityskeskittymä

3.3. Aktiivinen hankeistus

Sisä-Savon seutuyhtymässä kehitetään valittuja toimialoja kokonaisvaltaisesti. Suunnittelukauden painopistealat ovat: elintarvike-, puutuote- ja metalliteollisuus (teknologia) sekä maaseutu-, matkailu- ja palveluelinkeinot.

Valmiutta EU-rahoitteisiin hankkeisiin lisätään henkilöstörekrytoinnilla ja -koulutuksilla. Yhteistyö muiden kehittämisorganisaatioiden ja tutkimuslaitosten kanssa sekä aktiivinen yritysyhteistyö helpottavat kehittämisrahoituksen

kanavoimista Sisä-Savoon.

Yritysten tarpeiden pohjalta räätälöidään yrityskohtaisia kehittämishankkeita, joita ovat mm.

- investoinnit
- tuotekehitys
- tuotantoprosessit
- liiketoimintaosaaminen, erityisesti strateginen suunnittelu
- yrittäjä/sukupolvenvaihdokset
- työvoiman koulutus ja rekrytointi

3.4. Koulutus ja osaaminen

Ammattitaitoisen työvoiman saannin turvaaminen on yritysten kasvun ja kehittymisen kannalta keskeinen asia. Päävastuu toimenpiteistä on koulutuksen tuottajilla. Toimialoja markkinoidaan peruskoulun opiskelijoille, työttömille ja ammatinvaihtajille. Lisäksi varmistetaan, että koulutuksen tuottajat tuntevat elinkeinoelämän tarpeet ja pystyvät tuottamaan ammattiin valmistuvaa työvoimaa myös seutukuntaakohtaisesti.

Tulevina vuosina yrityksistä siirtyy runsaasti työvoimaa eläkkeelle. Eläkkeelle siirtyminen asettaa haasteita yritykselle ns. hiljaisen tiedon siirtymisestä kaikissa työntekijäryhmissä.

Alueella toimiva ammattiopiston koulutusyksikkö mahdollistaa yritysten työvoiman jatkokoulutuksen ja ammattitutkintojen suorittamisen omalla alueella. Nuorille tarjotaan mahdollisuus ammatin opiskeluun ja työpaikkaan kotipaikkakunnalla ja yrityksille sitoutunutta ammattitaitoista työvoimaa. Koulutuksessa sovelletaan koulutusmalleja, joissa opiskelijat toimivat ohjatusti yrityksissä jo koulutuksen aikana.

Räätälöityjä yrityskoulutuksia toteutetaan yhdessä Kuopion yliopiston, Savon ammatti- ja aikuisopiston sekä Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa. Koulutuksen sisältöjä ovat:

- kansainvälistyminen
- myynti ja markkinointi
- strateginen suunnittelu
- tuotekehitysprosessin hallinta
- laadun kehittäminen
- teknologian siirto

Kehittämishankkeissa henkilöstö toimii yli hankerajojen, jolloin asiantuntemus on parhaiten hyödynnettävissä. Henkilöstössä tai strategisissa partnereissa (sopimuksilla varmistetut) on osajia kaikissa hankkeisiin ja yrityksille markkinoitaviin palveluihin kuuluvissa sisältöalueissa (esim. usean teollisuudenalan yhteinen liiketoimintaosaaja).

3.5. Markkinointi ja kansainvälistyminen

Markkinoinnin pohjatyö tehdään tuotekehitysvaiheessa, jolloin tuotteen asiakaslähtöisyys varmistetaan ja tuotteelle tehdään markkinointisuunnitelma. Markkinoinnissa keskitytään pienyritysten tuotteiden esille nostamiseen ja yhteisiin markkinaesiintymisiin.

Kansainvälistymistoimissa pääpaino on kärkiyritysten vientihankkeissa ja aloittavien vientiyritysten kansainvälistymisvalmiuksien parantamisessa mm. seuraavilla toimenpiteillä:

- maakohtaisen markkinatiedon hankkiminen, erityisesti uusista EU-maista
- kansainvälisten yhteistyökumppaneiden etsiminen
- kansainvälisille messuille osallistuminen

Kansainvälisiin toimintoihin sisältyy myös kontaktien luonti, EU-erityisrahoituksen hyödyntäminen kehittämishankkeissa, osaamisen kaupallistaminen kansainvälisille markkinoille (FIC, Luomu ja Futuria) ja yritysten työvoiman saatavuuden varmistaminen tarvittaessa ulkomailta.

Alueen turvallisuus ja toimijoiden luotettavuus tuodaan entistä voimakkaammin esille voimavarakijänä.

3.6. Verkottuminen ja yhteistyö

Yritysten välistä yhteistyötä ja verkottumista tehdään monitasoisesti myös yli toimialarajojen. Kärkiyrityksille rakennetaan omia toimitajaverkostoja ja kumppanuussuhteita, joissa voi olla mukana myös kansainvälisiä toimijoita. Yhteistyötä tuetaan järjestämällä yhteisiä koulutus-, messu- ja markkinointitilaisuuksia.

Työvoiman saatavuus nousee yhä tärkeämmäksi tekijäksi tuotannon ja palvelujen tuottamisessa. Tämän ratkaisemiseksi etsitään uusia keinoja mm. osaavan ja ammattitaitoisen työvoiman saamiseksi alueelle.

Verkottumalla kotimaisten ja kansainvälisten asiantuntijaorganisaatioiden kanssa varmistetaan tiedon ja osaamisen saanti alueen elinkeinoelämän tarpeisiin.

Luottamuksellisia suhteita ylläpidetään viranomaisiin, rahoittajiin ja poliittisiin päättäjiin.

3.7. Elinkeinojen kehittäminen

3.7.1. Elintarviketeollisuus

Toimialan kuvaus

Sisä-Savossa (11/2005) on noin 40 elintarvikealan yritystä (Suonenjoki 13, Vesanto 5, Karttula 5, Rautalampi 5 ja Tervo 2).

Suonenjoella sijaitseva Yrityspuisto Futuria on elintarvikeosaamisen keskittymä, jossa on elintarvikealan kehittämishankkeita Sisä-Savon seutuyhtymän ja Savon ammatti- ja aikuisopiston hallinnoimana. Lisäksi Futuriassa on tuotekehitystiltoja yritysten käytettävissä (Savonia-ammattikorkeakoulun koejuustola sekä Suonenjoen kaupungin valmistumassa oleva Kasvispaja).

Futuriassa toimivat Sisä-Savon seutuyhtymän hallinnoimana Elintarvikealan osaamiskeskuksen (ELO) Pohjois-Savon koordinaatio ja Marjaosaamiskeskukseen toiminnot sekä Savon ammatti- ja aikuisopiston hallinnoima Luomukeittiökeskus. Lisäksi Tervossa sijaitsee myös kansainvälisesti toimiva Kalatietokeskus.

Sisä-Savo osallistuu aktiivisesti Pohjois-Savon ja Itä-Suomen elintarvikealan kehitysohjelmaan. ELO-verkoston kautta pohjoissavolaiset elintarvikealan toimijat ovat kiinteässä yhteistyössä paitsi keskenään myös valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Itä-Suomi – ohjelman elintarvikealan makrohankkeen (vuosille 2007 – 2013) päävalmistelijaksi ja koordinoijaksi on valittu Sisä-Savon seutuyhtymä. Hanke verkottaa itäsuomalaiset elintarvikealan kehittäjäorganisaatiot ja tarjoaa alueen yrityksille mahdollisuuden kehittää hankkeen aihealueisiin kuuluvia toimintoja: liiketoimintaa, tuotekehitystä, markkinointia ja vientiä sekä hyödyntää elintarvikealan koulutusta ja tutkimusta.

Elintarvikealan visio

Elintarvike-Futuria on yritysten tarpeisiin vastaava valtakunnallisesti tunnettu maito-, marja-, kasvis- ja viljapohjaisten tuotteiden tuotekehitykseen ja elintarvikkeiden kokonaislaadun hallintaan (hygienia, omavalvonta, ravitsemuksellinen laatu, turvallisuus) keskittynyt yksikkö. EU-hankkeilla tuetaan sisäsavolaisten elintarvikealan yritysten kilpailukykyä. Vahvojen yhteistyökumppaneiden rooli on merkittävä mm. maito- ja kalatuotteiden tuotekehityksessä sekä ammattikeittiö- ja liiketoimintaosaamisen linkittämisessä yrityspalveluihin.

Kehittämistoimenpiteet

1. Elintarvike-Futurian palvelujen tuotteistaminen ja markkinointi

Futuriaan rakennettuja ja rakennettavia tuotekehitystiloja hyödynnetään paitsi omissa kehittämishankkeissa myös ylimaakunnallisissa hankkeissa ja yrityksille myytävissä palveluissa. Yrityksille markkinoitavat palvelut tuotteistetaan ja niitä markkinoidaan aktiivisesti koko Suomessa. Tuotteistettu palvelu voi sisältää (joko yksin tai yhdessä)

- markkinaselvityksen
- tuotekehitystä, ml. tarvittava henkilöstö ja tilat
- markkinointisuunnitelmaan liittyvät selvitykset ja konsultaatiot
- laite- ja tilainvestointien suunnittelua ja rahoitusvaihtoehtojen etsimistä
- omavalvontaan ja laatuun liittyviä selvityksiä ja konsultaatioita
- liiketoimintaosaamiseen liittyviä selvityksiä ja konsultaatioita

Tuotteistus toteutetaan asiakaslähtöisesti. Toiminnan ja tuotteiden laatutasoa kehitetään asiakas- ja yhteistyökumppaneiden antamien palautteiden avulla. Tuotteistamisessa hyödynnetään Sisä-Savon seutuyhtymän henkilöstön osaamista sekä strategisten partnereiden asiantuntemusta.

2. Tuotekehitysvalmiuksien kehittäminen

Tuotekehitysprosessin hallintaa edistetään:

- tarjoamalla tuotekehitykseen liittyvää koulutusta ja konsultointia
- kehittämällä tuotekehitysprosessin hallinnan työkaluja (mm. oppaita, joissa korostetaan markkinalähtöistä tuotekehitystä)
- tuotteistetuilla palveluilla, jolloin käytettävissä ovat tuotekehitystilat, asiantuntemus ja kontaktit tutkimuslaitoksiin ja muihin yhteistyökumppaneihin

Alueen yrityksille palvelut pyritään tarjoamaan hankkeiden kautta tuettuina.

3. Omavalvonnan, hygienian ja toiminnan laadun kehittäminen

Aloittavilla yrityksillä ja kasvuyrityksillä omavalvonnan ja muiden lakisääteisten vaatimusten (mm. ympäristölainsäädännön vaatimukset, myyntipäällysmarkinnat) täyttäminen on usein pullonkaula yrityksen kehittymiselle. Valmiuksia toimintaan parannetaan

- tarjoamalla omavalvontaan, hygieniaan ja lainsäädäntöön liittyvää koulutusta ja konsultointia
- kehittämällä omavalvonnan työkaluja (mm. itseohjaava opas mikroyritysten käyttöön)

4. Markkinoinnin edistäminen

Markkinoinnin pohjatyö tehdään tuotekehi-

Tilastotietoa Sisä-Savon maataloudesta

Peltoa	Maatiloja yhteensä		Alle 10 ha		10-20ha (1995) 10-25ha (2004)		20-50ha (1995) 25-50ha (2004)		50ha-	
	1995	2004	1995	2004	1995	2004	1995	2004	1995	2004
KUNTA/vuosi	1995	2004	1995	2004	1995	2004	1995	2004	1995	2004
KARTTULA	132	93	64	34	43	36	25	19	0	4
RAUTALAMPI	238	165	94	44	77	57	64	40	3	24
SUONENJOKI	319	196	194	85	64	53	58	37	3	21
TERVO	136	92	45	22	57	44	34	21	0	5
VESANTO	235	165	92	43	76	61	66	46	1	15
Yhteensä	1060	711	489	228	277	251	247	163	7	69

Lähde: Tike 2004 ja vanhat maataloustilastot

tysvaiheessa, jolloin tuotteen asiakaslähtöisyys varmistetaan ja tuotteelle tehdään markkinointisuunnitelma. Markkinoinnissa keskitytään pienyritysten tuotteiden esille nostamiseen ja yhteisiin markkinaesiintymisiin. Rekisteröity yhteinen kampanjamerkki (OIVA) lanseerataan ja sen alla markkinoitavien tuotteiden laatutasosta huolehditaan. Merkin ylläpidosta vastaa Sisä-Savon seutuyhtymä. Kansainväliseen markkinointiin etsitään yhteistyökumppanit alan asiantuntijoista (mm. vientihankkeet ja Itä-Suomen elintarvikealan makrohankkeessa toimivat markkinoinnin ja viennin asiantuntijat).

Kärkihankkeet

- Elintarvikealan kehittämishanke (jatkoa ELO-toiminnalle)
- Marjaosaamiskeskus: Marja- ja kasvipohjaisen tuoteketjun edistäminen
- Kalatietokeskus: paikalliset, alueelliset ja kansainväliset hankkeet
- Itä-Suomen Lähileipä -hanke
- Itä-Suomen elintarvikealan makrohanke
- Kansainvälinen elintarvikealan kehittämishanke (esim. osaamisen vienti Baltian maihin, yhteistyökumppaneiden hakeminen yrityksille)

3.7.2. Alkutuotanto

Toimialan kuvaus

Sisä-Savon seudun ja Karttulan alueella maatilojen lukumäärä on vähentynyt vajaassa kymmenessä vuodessa (v.1995–2004) noin kolmanneksella. Samassa ajassa tilojen keskikoko on kasvanut voimakkaasti. Puutarhatalouden, marjat ja vihannekset, asema on Sisä-Savossa erityisen merkittävä.

Sisä-Savon maatalous perustuu edelleen vahvasti maidon- ja naudanlihantuotantoon sekä marjan- ja vihannesviljelyyn ja metsätalouteen. Maatilojen kokonaismäärä on vähentynyt, mutta jäljellä olevat maatilat ovat tehokkaita yksiköitä, monialaisia maatilayrityksiä tai osa-aikaviljelijöiden hallinnassa. Maatalous on edelleen merkittävä työllistäjä ja raaka-aineen tuottaja paikallisten elintarvikejalostusyritysten tarpeisiin. Maatalouden kannattavuuden parantamiseksi on edistetty alueellisen elintarvikeketjun yhteistyötä ja hyödynnetty lähiruuan tuoma lisäarvo.

Maamme mansikanviljelystä 20 % on keskitynyt Sisä-Savon alueelle, jossa toimii myös viljelijöiden omistama markkinointi- ja jatkojalostusyritys. Maitomäärät alueella ovat tuottajien vähenemisestä huolimatta pysyneet ennallaan, ja paikallisen meijerin kanssa yhteis-

työssä toimii myös pienempiä jalostusyriä. Vihannestuotannon volyymit ovat kasvaneet paikallisten jalostusyriä lisätyä tuotantoon sekä viljelijöiden verkostoiduttua alueen tukkuliikkeiden kanssa.

Alojen tuotekehitys ja neuvonta ovat keskittyneet Sisä-Savon Seutuyhtymän hankkeiden ja yhteistyökumppaneiden toimesta Yrityspuisto Futuriaan ja sen tuotekehitystiloihin. Alkutuotannon neuvontapalveluja ostetaan myös ProAgria Pohjois-Savolta ja yritysneuvonnasta vastaavat seudulliset yritysneuvonnot.

Urakointi tarjoaa monille tiloille ja tilattomille maaseutuyrittäjille hyvät liiketoiminta-mahdollisuudet. Laajentuvien tilojen lisätyövoiman tarve ratkaistaan entistä useammin juuri urakointiyrittäjien palveluja käyttämällä.

Sisä-Savon alkutuotannon visio

Maataloudesta toimeentulonsa saavien asukkaiden määrä kylillä on vähentynyt, mutta viljelypinta-ala on säilynyt ennallaan. Tilakoko on siten kasvanut, marjanviljely, metsätalous ja karjatalous ovat edelleen merkittäviä tuotannon aloja alueella. Asukasrakenteen muutos tuo uusia toimeentulomahdollisuuksia tiloille, esim. hoivapalvelut ja urakointi.

Metsähakkeen, peltobiomassojen, biokaasujen ja kierrätyspolttoaineiden käyttö ovat lisääntyneet. Muusta maataloustuotannosta siirtyvät alueet kasvavat mm. ruokohelmiä ja öljykasveja, joita hyödynnetään energian tuotannossa alueen teollisuuslaitoksissa ja lämpövoimaloissa sekä biodieselin tuotannossa.

Kehittämistoimenpiteet

1. Aktiivitulojen kehittäminen

Uusien tuotantotekniikoiden käyttöönottoon tarvitaan useamman alan neuvonantajien ja kehittäjien yhteistyötä. Tehokkaat maatilat erikoistuvat toimintoissaan kapeille ydinosaamisalueille. Keskittyminen lisää ulkopuolisten palvelujen

kysyntää, mikä luo mahdollisuuksia uusille urakointi- ja palveluyrityksille. Tämä lisää myös koulutus- ja neuvonpalvelujen tarvetta.

2. Erikoiskasvinviljelyn kehittäminen

Erikoiskasvinviljelyn (marjat, kasvikset, viljat), logistiikan ja markkinoinnin edistämiseksi tarvitaan kehittämistoimia, jotka lisäävät viljelijöiden ja yrittäjien yhteistyötä ja verkottumista. Yhteistyön ja verkottumisen tuloksena markkinointi tapahtuu suuremmissa yksiköissä, jolloin tuotteen jalostusarvo nousee. Monialainen kehittämisorganisaatio edistää laajapohjaisesti koko elintarvikealan ja sitä palvelevan alkutuotannon kehittämistä.

3. Vesiviljelyn ja ammattikalastuksen kehittäminen

Parannetaan kalastajien toimintaedellytyksiä perustamalla kalasatamia ja esikäsittelytiloja sekä varmistamalla kylmäketjun ja logistiikan toimivuus koko toimintaketjussa.

4. Energiakasvien viljelyn ja jatkojalostuksen kehittäminen

Sisä-Savossa on runsaasti peltoenergian tuotantoon soveltuvia alueita, muusta tuotannosta siirtyneitä peltoja ja entisiä turpeennostoalueita. Myös polttolaitosten vastaanottolaitteet on pystyttävä muokkaamaan ruokohelvelle ja rypsillem sopiviksi ja biodieselin käyttömahdollisuuksia on edistettävä.

5. Hevostalouden kehittäminen

Hevostalouden kehittämisen edellytyksenä on yrittäjien verkostoituminen keskenään sekä esim. matkailuyrittäjien kanssa. Koulutuksen ja yritysneuvonnan tuella alaa harrastusluonteisesti harjoittavat kehittävät toimintaansa ammattimaiseksi. Alan kehittyminen vaatii myös

oheispalveluiden tarjoajia, kuten koulutus-, ruokinnan suunnittelu-, kengitys-, eläinlääkintä-, ym. yrittäjiä. Alueella pitää olla hevosalan tarpeisiin suunnattua rehun ja kuivikemateriaalin tuotantoa. Kasvava hevosten määrä edellyttää myös hevosurheilun alueiden laadun kohottamista.

6. Metsätalouden tehostaminen

Metsätalouden kehittämiseksi tehdään yhteistyötä uusien tuotteiden ja menetelmien kehittämiseksi. Metsänomistajien kaupunkilaistuksessa metsäpalveluyrittäjien tarve lisääntyy, mikä huomioidaan koulutus- ja neuvontapalvelujen tarjonnassa. Energiapuun keräämistä ja hyödyntämistä edistetään yhteistyössä metsänhoitoyhdistysten kanssa. Tavoitteena on kasvava bioenergian käyttö mm. aluelämpölaitoksissa.

Kehittämistoimenpiteiden kohderyhmät

Kehittämistoimenpiteiden kohderyhmänä nousevat esiin erityisesti.

- sukupolvenvaihdoksen kautta tiloja jatkavat,
- potentiaaliset sekä alkavat maaseutuyrittäjät,
- maaseudun naisyrittäjät ja
- maallemuuttajat.

Maaseutuyrittäjien yhteistyön lisääminen parantaa kehittämistoimenpiteiden tehoa, resurssien käyttöä ja tilojen kannattavuutta. Maaseutuyrittäjien jaksamiseen ja motivointiin pitää kiinnittää enemmän huomiota. Viljelijöitä pitää tukea esimerkiksi sukupolvenvaihdostilanteissa. Erilaiset elämän- ja muutoksen-hallintavalmenukset voidaan soveltaa myös maatalojen arkipäivän ongelmiin. Maaseudun naisille tarjotaan omaa koulutusta tarvelähtöisesti ja osallistutaan naisten resurssikeskustoimintaan.

3.7.3. Matkailu

Toiminta-alueelle tunnusomaista ovat runsaat vesistöt sekä ja vaihtelevat luonto-alueet. Kuntien pinta-alasta n. 31 % on vesialuetta, koko maan vastaava luku on n. 11 %.

Matkailuyritykset ovat pääosin pieniä ns. maa-seutumatkailukohteita, laajemmin valtakunnan tasolla tunnettuja yrityksiä ovat Tervon Lohimaa ja Rautalammin ratsastus-tuotteet. Lohimaa on kuluneen 2001- 2006 Tavoite-1 – ohjelmakauden ollut yksi maakunnan matkailun kehittämisen painopistealueista Tahkon, Leppävirran ja Rauhalahden lisäksi.

Tapahtumista Mansikkakarnevaalit ja Pestuumarkkinat vetävät vuodesta toiseen seudullisesti suuria kävijämääriä. Mansikkakarnevaleilla on valtakunnallisesti todella huomattava tunnettuusarvo; tätä seudun tulee jatkossakin hyödyntää.

Kesäasukkaat tuovat vuosittain merkittävän lisän asukasmäärään. Kesäasuntojen nettomäärä

alueella on viimeisen kolmen vuoden aikana kasvanut tosin vain 60:lla.

Rekisteröidyt yöpymiset v. 2004 (Karttula ei mukana) yhteensä 20385, joista ulkomaalaisten osuus 2282. Ilmoituksentekovelvollisuus ei toistaiseksi koske esim. leirintäalueen pitäjää sekä niin sanottua aamiaismajoitusta ja maatilamatkailua harjoittavaa elinkeinonharjoittajaa.

Kuntien kärkitapahtumien kävijämäärät 2005

Tapahtuma	Kävijämäärä
Mansikkakarnevaalit, Suonenjoki (ml ravit, rallicross-3pv yhteinen kävijämäärä)	25.000
Pestuumarkkinat, Rautalampi (2 päivää)	10.000
Runon ja Laulun Rautalampi (5 päivää)	2.000
Teatteri Hermanni, Karttula (n. 12 esityskertaa)	3.200
Lohimaa – Juhannusjuhlat (2 päivää)	4.000
Saha Soi, Vesanto (2 päivää)	250

Sisä-Savon matkailun tilastotietoa

	Matkailualan toimijat ***	Kesämök-kejä 1.1.2004	Työllistävyys (hotellit ja muu majoitus-toiminta)*** 1/2004	Työllistävyys – ravitsemis-toiminta 1/2004	Vuodepaikat ympärivuotinen	Vuodepaikat kesäaikainen
Karttula	14	1319	1	15	316	35
Rautalampi	19	1527	2	24	324	170
Suonenjoki	7	1064	6	26	199	44
Tervo	9	874	21	8	214	95
Vesanto	7	816	0	21	183	15
	56	5600	30	94	1236	359
1595 vuodepaikat yhteensä						

*** lukuun kuuluvat myös yksityiset mökkivuokraajat

Visio

Sisä-Savo on vireä ja aktiivinen seutukunta, joka tarjoaa korkeatasoisia ja omaleimaisia luontoon sekä kulttuuriin liittyviä matkailupalveluja ympärivuotisesti. Matkailulla on tärkeä rooli hyvinvoinnin ja toimeentulon tuottajana.

Matkailutuotteet ja matkailuyrittäjien ammattitaito ovat hyvää tasoa. Sisäsavolaiset matkailutuotteet menestyvät erinomaisesti maakunnallisessa kilpailussa.

Kehittämistoimenpiteet

1. Tuotteistaminen, markkinointi ja tiedottaminen

- sisäsavolaisen matkailukentän järjestäytyminen yhteisen toimijaorganisaatioon, johon kytketään lisäksi matkailukenttää sivuavat toimijat
- kuntarajaton Sisä-Savon matkailutuotteisto, aktiiviset kylät mukaan palvelutarjoajiksi (kokouspaketit, tyky- ja virkistystoiminta, yritysten asiakkailleen tarjoamat tilaisuudet).

- yhteismainonnan ja myynnin käynnistäminen: matkailulehti, alueellinen messuosallistuminen, internetin hyödyntäminen
- tuote- ja tapahtumatiedotuksen kohdentaminen kesäasukkaille
- kansainvälistä, valtakunnallista ja teemakohtaista kampanjointia tehdään alueorganisaatio Savon Matkailun kautta

2. Laadullinen kehittäminen, koulutus ja osaaminen

- laatuluokitusten teko jokaiseen sisäsavolaiseen matkailuyritykseen
- turvallisuussuunnitelmien teko
- yöpymismäärien tilastointijärjestelmän käyttöönotto
- maaseutumatkailun laatukoulutus mm:
 1. asiakaspalvelu
 2. markkinointi
 3. visuaalisen ilmeen muokkaaminen ja ympäristöasioiden huomioiminen
 4. ohjelmapalvelujen soveltuvuus

3. Painopistealueet

Kalastus ja metsästys

- KoskiCard - tuote (Konnekoski, Myllykoski, Nokisenkoski, Suonenjoki, Äyskoski)
- perinteisen kalastuksen tuotteistaminen kohderyhminä yritykset, seniorimatkaajat, perheet
- olemassa olevien hirvenmetsästystuotteiden edelleen kehittäminen, uusien aikaansaaminen

Ratsastus, hevosmatkailu

- Hevosmatkailun koulutus- ja kehittämiskeskus – Rautalampi
- ratsastustuotteiden edelleen kehittäminen tarkemmille kohderyhmille
- seudullinen reitistö matkailuyritysten välille
- yritysten välillä kiertävien reittien infran varustaminen
- tallipaikkapoolin perustaminen seutukunnan ulkopuolisille harrastajille
- harjoitusratojen teko hevosmatkailun tukemiseksi

Reitit, retkeily

- reitistön palvelutarjonnan kehittäminen
- Päijänne-Saimaa – kanavan vuokraveneilyn ja palvelujen kehittäminen yhdessä Jyväskylän ja Kuopion seutujen kanssa
- Päijänteen vesireitin yhteismarkkinointi (”Kanavakonttori”)
- reitistöjen palvelujen kehittäminen
- reittien kunnossapidon järjestäminen
- taajamien vierasvenesatamien kunnostus- ja laajennustoimet
- Kuivataipaleen kanavan, Lintharjun retkeilyalueen, Onkilammen ampumaurheilukeskuksen, Oittilansalon moottoriurheilukeskuksen matkailullinen hyödyntäminen
- Hankavesi - Kalaja erityisryhmien matkailukohteeksi

Kulttuurimatkailu

- museoverkoston (Kolikkoinmäki, Peura, Riuttala, Vesannon torpparimuseo) tuotteiden yhteismarkkinoinnin järjestäminen
- kesäteatteritoiminnan kehittäminen
- opasjärjestelmän luominen, opaskoulutuksen järjestäminen
- päivamatkojen tuotteistaminen, tuotemyynti lähialueille
- Riuttalan talonpoikaismuseon jatkohanke ”Riuttala – suomalaisen talonpoikaiskulttuurin keskus”

Työ- ja kokousmatkailu

- tuotteiston aikaansaaminen työ -toimintaan
- wellness - matkailutuotteiden kehittäminen
- markkinoinnin tarkka kohdentaminen

4. Tapahtumien kehittäminen

- tapahtuma-aihioiden ideointi
- kärkitapahtumien sisällön kehittäminen
- kävijämäärien tilastointijärjestelmän ylläpito
- kylien kytkeminen tapahtumien kehittämiseen

3.7.4. Palvelu

Toimialan kuvaus

Palvelualat ovat monikerroksinen osa-alue kattaen niin julkisen sektorin, palveluyritykset kuin kolmannen sektorin toimijat. Julkisen palvelusektorin muutokset vaikuttavat voimakkaasti myös alueen palveluyrittäjien ja kolmannen sektorin toimijoihin.

Julkisissa palveluissa hyödynnetään tilaaja-tuottaja toimintatapaa.

Palveluyrittäjien toimintaympäristössä eletään muutosvaihetta. Väestön vähentymisen lisäksi

väestön ikääntyminen asettaa uudenlaisia haasteita koko palvelusektorille. Erityisesti muutokset terveydenhuollossa vaikuttavat ikääntyvään väestöön. Tulevaisuudessa tarvitaan aivan uudenlaisia palveluja sekä lisää hoivakoteja, kodinhoito-, terveyst- ja kuljetuspalveluja.

Vaikka palvelualojen näkymät väestön vähentymisen osalta voidaan nähdä huolestuttavina, niin toisaalta kesäasukkaiden määrä alueella on ollut jatkuvasti kasvussa. Yhä useammin kesämökki on myös talviasuttava perheen ”kakkoskoti”. Kodeissa yleistyvien laajakaistarakaisujen ja digitelevisioiden tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen antaa mahdollisuuksia kokonaan uusien palvelujen tarjontaan.

Sisäsavolaiselle palveluyrittäjyydelle tunnusomaista on kausivaihtelu. Yrittäjien kesät ovat työntäyteisiä mutta talvet hiljaisia. Myös marjanviljely tuo alueelle paljon ulkomaista kausityövoimaa.

Yrittäjyys kulminoituu monesti yrittäjäpersoonaan. Paikallisten palveluyrittäjien vahvuutena ovat monialaisuus, palveluaittius, palvelujen hinnoittelu suhteessa laatuun ja asiakkaaseen luottaminen.

Erityisesti palvelutuotantoon keskittyneiden maaseutuyritysten tarjonta on kasvanut kehittyvien asutus- ja matkailutaajamien vaikutusalueella. Tärkeimmät maaseutuyritysten toimialat ovat matkailu, elintarvikkeiden jatkojalostus, metalli- ja puuala, hoivapalvelut, bioenergia ja koneyritys.

Naisia erityisesti kiinnostavia toimialoja ovat palvelut ja kauppa, esimerkkinä hoiva- ja terveysala, kotityöpalvelu, maaseutumatkailu oheistoimintoineen, hevostalous, kädentaidot ja muu kulttuuri sekä myynti. Yritykset ovat pieniä, suhteellisen vakavaraisia ja niiden toiminta rakentuu yrittäjän ammattitaidon varaan.

Toimialakohtainen visio ja tavoitteet

Palvelualojen visio

- monialainen palveluyrittäjyys
- täsmäpalvelun kehittäminen
- peruspalveluiden ylläpitäminen ja täydentäminen
- omaperäisyys

Palveluyritystoiminnan vision keskiössä ovat monialainen palveluyrittäjyys, täsmäpalvelu, peruspalvelut sekä omaperäisyys.

Monialaisia palveluyrittäjiä tullaan tarvitsemaan alueella entistä enemmän. Tämä tarkoittaa sitä, että yhdestä yrityksestä on saatavissa erilaisia ja monipuolisia palveluja. Peruspalveluissa on huomioitava ikääntyvän väestön palvelutarve. Niin ikään täsmäpalvelujen kysyntä tulee kasvamaan niin kesäasukkaiden, ikääntyvän väestön kaupunkimetsänomistajien toimesta.

Sisä-Savo ei ole syrjässä, vaan keskellä Suomea. Omaperäisyyttä ja idearikkautta Sisä-Savosta jo löytyy. ”Kun ovi on auki, niin kauppa on auki”, voi olla eksotiikkaa monelle.

Kehittämistoimenpiteet

1. Omanuovojärjestelmä lähelle yrittäjää

Elinkeinotoimintaan tulisi kehitellä selkeä palvelupiste, josta yrittäjä saisi toiminnalleen ulkopuolista arviointia, elinkeinoneuvontaa, apua byrokratian koukeroihin sekä tietoa ajankohtaisista asioista, kuten meneillään olevista hankkeista. Palvelupisteestä voitaisiin organisoida lyhytkestoisia koulutuksia yrittäjien tarpeisiin. Alueellista vetoapua toivotaan myös erilaisissa lainsäädäntökiemuroissa (esimerkiksi tienvarsimainonta). Myös tuetun työllistämisen mahdollisuuksista toivotaan entistä enemmän tietoa. Myös yrittäjyyteen kannustamista pidettiin tärkeänä erityisesti sukupolvenvaihdos-tilanteissa ja silloin, kun toiminnalle haetaan jatkajaa.

Tavoitteina ovat alueellisesti kattavien palveluiden tarjoaminen ja tyytyväiset asiakkaat.

2. Markkinointi ja tiedottaminen

Sisä-Savossa tulisi olla kattavat palveluhakemistot ja tulomuuttajapalvelut. Myös nettimainontaa paikallispalveluista olisi kehitettävä: vanhuspalveluista tiedottamista tulisi lisätä muualla asuville omaisille, tietoa metsä- ja ympäristöpalveluista kaupunkimetsänomistajille, tietoa palveluista kesäasukkaille.

Yhteiset tapahtumat ja näkyvyys ovat tärkeitä.

3. Voimavaratekijöiden hyötykäyttö

Alueen kansalliset ja kansainväliset kontaktit tulisi hyödyntää. (Esimerkiksi marjanpoimijoiden osaamiskartoitus)

Lähiruoka-ajattelu ja luomuosaaminen olisi saatava näkyväksi osaksi alueen palveluissa.

Sisä-Savo sijaitsee keskellä Suomea. Logistiikka-palveluita olisi kehitettävä.

Yrittäjät pitävät tärkeänä, että he saavat ulkopuolisen näkökulman omalle toiminnalleen. Erilaisia lyhytkestoisia täsmäkoulutuksia toivotaan omalle alueelle. Pienyrityksistä on vaikea irrottautua kauemmaksi ja isompiin koulutuksiin. Yrittäjät toivovat myös lisää tietoa tuetun työllistämisen ja sosiaalisen yrittäjyyden mahdollisuuksista. Myös koululaisten ja nuorten työn arvostukseen puututaan. Koulujen ja yritysten välistä toimintaa tulisi ylläpitää sekä kehittää entisestään, ja vanhempainyhdistyksille voisi lisätä tietoa työelämäkasvatuksesta.

Yrittäjien välisen yhteistyön kehittämistä pidetään tärkeänä. Esille nousivat erityisesti markkinointi ja yrittäjyysskimppamahdollisuudet sekä toimittilojen vuokraus. Pienyritysten ketjuttamista tulisi kehittää esimerkkinä kotipalveluyritykset. Kaikkia palveluja ei kaikista kunnista löydy, joten palveluja tulisi entistä enemmän tarjota myös yli kuntarajojen. Myös nettimainontaa olisi kehitettävä ja luotava näin suoria yhteyksiä esimerkiksi kesäasukkaille ja kaupunkimetsänomistajiin, ja vanhuspalveluista tiedottamista tulisi lisätä muualla asuville omaisille.

3.7.5. Puutuoteteollisuus

Toimialan kuvaus

Puutuoteala on valtakunnallisesti ollut merkittävien muutosten paineessa koko 90-luvun laman jälkeisen ajan. Suuren teollisuuden globalisoituminen, Keskisen Itä-Euroopan tulo perinteisille suomalaisten markkinoille ja tuotannollisten yksiköiden kasvaminen ja keskittyminen ovat suuria tulevaisuuden haaste sisäsavolaiselle puutoimialalle. Suomalaisen metsäteollisuuden muutosprosessi on yhä käynnissä ja lopulliset asetelmat ovat vielä näkemättä.

Sisä-Savossa toimii kaikkiaan 53 puutuotealan yritystä (Suonenjoki 20, Vesanto 4, Tervo 4, Karttula 5 ja Rautalampi 19). Tietolähteenä on ollut seutuyhtymän yritysrekisterin toimialaluokitukseen perustuva tietokanta. Sen lisäksi on olemassa kasvavan bioenergia-alan yrityksiä, joita ei toimialaluokituksessa ole erikseen. Toimiala on erittäin sirpaloitunut pienistä yhden miehen yrityksistä aina keskisuuriin kymmeniä ihmisiä työllistäviin yrityksiin saakka.

Tuotteet vaihtelevat vastaavasti pienistä loppukäyttäjäsineistä massatuotteisiin saakka.

Puutuotealan visio ja tavoitteet

Puutuotealan visio

Puutuoteteollisuuden asiakaskunnan luottamus tuotteiden jatkuvaan saatavuuteen ja laatuun on saavutettu. Kannattavalla toiminnalla on luotu toimialalle hyvä imago, jolla turvataan työvoiman saatavuus alalle. Seurataan aktiivisesti muuttuvia markkinoita ja pysytään teknisen ja kaupallisen kehityksen kärjessä.

Toimialan kehittämistyössä parannetaan yritysten mahdollisuuksia selvittää muutosten aiheuttamassa kilpailukyvyn parantamistarpeista; tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämisestä ja markkinoinnissa.

Kehittämistoimenpiteet

Raakapuutavaran vaihtokauppa sisäsavolaisten toimijoiden kesken lyhentää kuljetusetäisyyksiä ja siten alentaa kustannuksia ja varmistaa erikoispuutavaran tarvitsijoiden raaka-aineen saatavuuden.

1. Tuotekehitys

Tuotekehityksessä pyritään vaikuttamaan sellaisten tuotteiden etsimiseen ja kehittämiseen,

joiden valmistuksen vaikeusaste on nykyistä vaativampi, mieluummin sertifioituja tuotteita. Tällaisella kehityssuunnalla voidaan vastata tiukentuvaan kilpailuun uusien EU-maiden kanssa.

2. Ensiasteen jalostus

Perussahauksen kannattavuus on turvattava. Raaka-ainestrategian olisi perustuttava kotimaiseen puuhun niin sahauksessa kuin muussakin ensiasteen jalostuksessa.

3. Bioenergia

Tavoitteena on lämpöyrittäjyyden lisääminen Sisä-Savossa. Tarvittavaa raaka-ainetta syntyy seudulla jo nyt riittävästi, myös peltoviljelyä energiatuotannon tarpeisiin on mahdollista lisätä. Bioenergia-alan kehitystyötä tehdään metsätalouden, maatalouden ja puutuoteteollisuuden saumattomana yhteistyönä. Metsähakkeen käytön edistämiseksi tehdään yhteistyötä Kuopion Metsäkeskuksen kanssa.

4. Huonekaluteollisuus

Huonekaluteollisuus on valtakunnallisesti ahtaalla ulkomaisen halpatuotannon puristuksessa. Kilpailukeinoina on laadukkaampien tuotteiden kehittäminen vaativammalle asiakassegmentille ja designin tuomat mahdollisuudet.

5. Kauko-Idän markkinoiden mahdollisuudet

Liimapalkkituotannon markkinat kylläntyvät tarkasteluaikana ainakin nykyisillä markkinoilla. Kustannustehokkuudesta tulee ensisijainen menestyksen edellytys. Markkinoiden kylläntyessä tuoteala tulee sirpaloitumaan. Uusia vaatimuksia ja käyttökohteita Japaniin vietävälle liimapuulle on jo nyt suunnitteilla:

uusia lamellidimensioita, laho- ja hyönteissuojattu liimapuu, maalattu liimapuu, kaksi uutta lujuusluokkaa (pohjoismaisen kuusen luokitus ylöspäin). Tämä kehitys mahdollistaa uusien liimapuuta jalostavien pk- yritysten syntyminen.

Edistetään sellaisia yrityshankkeita, joiden tavoitteena on liimattujen tai sormijatkettujen tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen. Tuotteilla on oltava sellainen vaikeusaste, että Kesken Itä-Euroopan maat eivät uhkaa kannattavuutta. Halpaan raaka-aineeseen tai työvoimaan perustuvaa kilpailua voidaan näin lieventää.

3.7.6. Teknologiateollisuus

Toimialan kuvaus

Metalliteollisuus on yksi alueen teollisuuden tukijaloista, puutuote- ja elintarviketeollisuuden ohella. Sisä-Savossa on noin 50 metallitoimialan yritystä. Yritykset työllistävät kolmisensataa työntekijää.

Yritykset ovat omia tuotteita tai alihankintapalveluja tuottavia pk-yrityksiä. Toimialan kymmenkunta keskeisintä yritystä voidaan lukea alueen veturi/kasvuyrityksiksi. Yritykset panostavat voimakkaasti yritystoiminnan monipuoliseen kehittämiseen mukaan lukien kansainvälistymisen. Näiden yritysten toiminnan kasvu tarjoaa myös mahdollisuuden alihankinta- ja kumppanuussuhteille alueen pienempien palvelua tarjoavien yritysten kanssa.

Toimialan kehittyminen alueella on ollut viime vuosina hyvä tai vähintään kohtuullinen. Alueen lähihistoriassa konserniteollisuus on ulosliputtanut toimintaansa.

Pk-yritysten kasvu ja uusien yritysten syntyminen on aiheuttanut kuitenkin sen, että tällä hetkellä toimialalla on työvoimapulaa, jota eläköityminen tulevina vuosina pahentaa.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen jatkuvuus Suonenjoella askarruttaa alueen yritystoimintaa. Sen loppuminen aiheuttaisi uhkan yritystoiminnan suotuisalle kehitykselle.

Tulevaisuuden näkymät ovat haasteellisia. ”Kiinailmiön” vaikutukset ovat tuntuneet viime vuosina yrityksissä kilpailun kiristymisenä ja raaka-aineiden kallistumisena. Valtakunnassa monet toimialan suuryritykset ovat siirtäneet toimintaansa halvempien työvoimakustannusten maihin ja tämä suuntaus näyttää lähitulevaisuudessa jatkuvan. Samalla se tarkoittaa päämiestoimitussuhteiden muuttumista alueen yritystenkin kohdalla.

Alueen yrityksillä on kaikesta huolimatta hyvät tulevaisuuden näkymät. Kotimaan ja vientimarkkinoiden tarjoamat mahdollisuudet sekä monitasoisen yhteistyö (verkottuminen) valtakunnallisesti ja kansainvälisesti toimivien yritysten kanssa tarjoaa tulevaisuudessa toiminnan ja kasvun edellytykset alueen pk-yritystoiminnalle.

Yritysten kehittämistyön aktivointi ja koordinointi tapahtuvat Sisä-Savossa Rautainen Savo-projektin avulla. Pohjois- ja Etelä-Savossa on eri seutukuntien alueella vastaavia Rautainen – Savo - projekteja, jotka yhdessä muodostavat maakunnallisen verkostohankkeen.

Toimialakohtainen visio ja tavoitteet

Teknologia/metallitoimialan visio v. 2013

Sisä-Savossa on merkittävää ja monipuolista teknologiatoimialan yritystoimintaa, joka aktiivisesti hyödyntää kehittämistyössään viimeistä tutkimustietoa ja osaamista. Alueella toimii useita kärkiyrityksiä, jotka toimivat globaaleilla markkinoilla omalla kapealla segmentillä markkina- ja teknologiajohtajina [mm. kunnossapitoteknologia (tiet, rautatiet, lentokentät), konttirakentaminen, ympäristötekniologia] ja joiden tukena on, sekä kilpailukykyisiä järjestelmätoimittajia, että komponenttitoimittajia. Kotimaan ja vientimarkkinoiden tarjoamat mahdollisuudet sekä monitasoinen yhteistyö (verkottuminen) seutukunnallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti toimivien yritysten kanssa tarjoaa toiminnan ja kasvun edellytykset alueella lukumäärältään lisääntyvälle PK - yritystoiminnalle.

Kehittämistoimenpiteet

Konttikeskus (Rautalampi)

Rautalammissa on monipuolista osaamista konttirakentamisen alalla.

Konttikeskuksen esisuunnittelu on käynnissä. Edellytysten löydyttyä alueelle valmistuu liikuttavien tilaelementtien(kontti) ja siihen liittyvän teknologian kehittämiskeskittymä.

Kunnossapitoteknologia (mm. teiden, rautateiden ja lentokenttien kunnossapito, Suonenjoki)

Suonenjoella on pohjoismaiden johtavaa teiden kunnossapitoteknologianosaamista. Varmistetaan alalla toimivan yrityksen ja sen verkoston monipuoliset kehittämisedellytykset.

Maatalouskoneiden ja -laitteiden valmistus ja maanrakennusteknologia (Karttula, Tervo, Vesanto)

Alueella on yritystoimintaa, jotka ovat erikoistuneet maatalouden koneiden ja laitteiden valmistukseen ja maanrakennusteknologiaan. Varmistetaan yritysten kannattavan kasvun ja kilpailukyvyyn rakentaminen.

Mukana olo järjestelmätoimitusketjussa ja sopimuskumppanuus mahdollistavat kilpailukykyisen yritystoiminnan kehittymisen myös komponenttitoimittajille järjestelmätoimittajan ja päämiehen lisäksi.

4. Työ ja myö Sisä-Savon työllisyysohjelma 2005 – 2010

YHTEISTYÖTAHOT

Sisä-Savon työllisyysohjelma on laadittu Suonenjoen kaupungin, Rautalammin, Tervon ja Vesannon kuntien alueelle. Karttula on osa Kuopion seutukuntaa ja kuuluu vahvasti Kuopion työssäkäyntialueeseen ja on näin ollen ollut mukana Kuopion seudun työllisyysstrategiatyössä.

Sisä-Savon seutuyhtymän hallitus on asettanut asiantuntijaryhmän ja pyrkinyt kokoamaan sen seudullisesti kattavasti ja huomioiden heidän roolinsa ja vastuunsa seudullisessa työllisyysstrategiahoidossa. Asiantuntijaryhmä on aloittanut strategiatyöskentelyn huhtikuussa 2004. Ryhmän puheenjohtajana on toiminut toimitusjohtaja Pentti Heiskanen ja ryhmän sihteerinä Sompä – hankkeen seutukoordinaattori Teija Skyttä (30.4.2004 saakka Pasi Iivarinen).

SEUDUN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Suonenjoen kaupungin ympärille levittäytyy laajalle maaseutu, jossa asuu noin 6% Pohjois-Savon maakunnan asukkaista. Asukasmäärä vuonna 2004 oli Suonenjoella, Vesannolla, Rautalamilla ja Tervossa yhteensä 16 122. Seudun haasteena on vähenevä ja vanheneva väestö, joka johtuu kuolleiden enemmyydestä ja negatiivisesta muuttoliikkeestä. Väestötrendiin tuki poikkeama positiivisen muuttoliikkeen vuoksi vuonna 2004, jolloin seudun väestömäärä hie-man kasvoi. Eläkkeensaajien osuus väestöstä ylittää selvästi maakunnan keskiarvon, samoin työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrä. Väestöennusteen mukaan Sisä-Savon väestömäärä tulee laskemaan huomattavasti nopeammin

kuin keksimäärin maakunnassa. Tilastokeskus arvioi, että seuraavan kymmenen vuoden aikana väestö vähenee seudulla 15% prosentilla eli lähes 2000 asukkaalla; lasten, nuorten ja työikäisten määrä vähenee – eläkeläisten kasvaa.

Merkittävin osa seudun negatiivisesta muuttoliikkeestä koostuu nuorista. Poismuuton syitä useita, joista nuorten koulutustoiheet ovat merkittävin tekijä. Sisä-Savossa on vain yksi 2. asteen oppilaitos, joka tarjoaa rajoitetusti ammattiopintovaihtoehtoja. Opintoihin ei ole ollut riittävästi hakijoita. Ammattikorkeakoulu- ja yliopistotutkinnot on suoritettava kotiseudun ulkopuolella.

Koulutustaso on seudun kunnissa alhainen verrattuna maakunnan keskitasoon. Erot koulutustasossa ovat suuria myös iän ja sukupuolen mukaan: luonnollisesti koulutetuimpia ovat 25 – 29 – vuotiaat ja vähiten koulutetuimpia ovat eläkeläiset. Nuoremmissa ikäluokissa koulutustasoerot koituvat naisten hyväksi.

Kuten koko maassakin maa- ja metsätalouden työpaikkojen määrä on vähentynyt rajusti, Sisä-Savossa kymmenen viime vuoden aikana maa-, riista-, metsä- ja kalatalouden työpaikoista on kadonnut lähes puolet. Seutukunta on kuitenkin edelleen vahvasti maatalousvaltainen. Seudun marjantuotannon satomäärät vastaavat yli 57 % Pohjois-Savon marjan tuotantomääristä ja koko maankin mittakaavassa laskettuna Sisä-Savo on vahvaa marjantuotantoaluetta. Toimialoit-tain eniten työpaikkoja on terveydenhoito- ja sosiaalipalveluissa, metsä- ja maataloudessa ja teollisuudessa. Alueella on erityisesti puuhun, metalliin ja elintarviketuotantoon liittyviä keskittymiä. Verrattuna koko maan kehitykseen on

silmiinpistävää se, että koko maassa teollisten työpaikkojen määrä on ollut koko 2000-luvun laskussa, mutta Sisä-Savossa kasvussa.

Yrittäjien osuus alueella työssäkävivistä on maan korkeimpia. Yritysten määrä on myös hieman kasvanut vuosien 1999 ja 2003 välillä, nettokasvu on 4 yritystä. Toimialoittain vertailtuna suhteellisesti eniten yrityksiä on syntynyt rahoitus-, kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalveluihin.

Seudun työttömyysaste on maakunnan vastaavalla tasolla. Ammattiryhmittäin eniten työttömiä on talonrakennustyössä, tavaroiden myyntityössä ja majoitusliike- ja suurtalous-työssä. Nuorten työttömyys on laskenut viime vuosina myös muuttoliikkeen vuoksi ollen nyt noin 9 %. Ammattikouluttamattomien nuorten osuus työttömistä nuorista on kasvussa, joissakin Sisä-Savon kunnissa ammattikouluttamattomien nuorten osuus työttömistä nuorista on jopa yli 50 %. Pitkäaikaistyöttömiä on työttömistä joka viides, mutta heidän määränsä on kääntynyt vuoden 2001 jälkeen laskuun. Yli kolmannes työttömistä on suorittanut vain perusasteen koulutuksen, mikä viittaa rakennetyöttömyyden olevan keskeinen ongelma. Sisä-Savossa on havaittavissa samanaikaisesti korkeahko työttömyysaste ja toisaalta työvoimapulaa esimerkiksi ammattitaitoisista metalliteollisuuden työntekijöistä. Työvoiman tarjonta ei vastaa kysyntää.

Sisä-Savon väestö on ikääntyneempää kuin keskimäärin Pohjois-Savossa, näin ollen myös suurten ikäluokkien siirtyminen työmarkkinoilta eläkkeelle koskettaa seutua jo muutamaa vuotta aiemmin kuin maakuntaa keskimäärin. Lähivuosina sisäsavolaisilta työmarkkinoilta yli kolmannes työntekijöistä poistuu eläkkeelle.

Seudun kehittymisen kannalta väestöpohjan uusiutuminen on tärkeää joskin vaikeaa. Alen-

tunut syntyvyys, nuorten korkea koulutustaso ja seudun työmahdollisuudet voivat vaikeuttaa seudulle muuttoa. Työmarkkinoiden segregatio on mahdollisuuksia rajaava ominaisuus, joka toimii negatiivisen vetovoimatekijän tavoin. Vaikka seudun elinkeinopolitiikkaa voidaankin luonnehtia onnistuneeksi, Sisä-Savon haasteina korostuvat edelleen elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja palvelujen saannin turvaaminen. Väestöpohjan säilyttämisen edellytys on riittävä määrä työmahdollisuuksia. 2000-luvun kehitys näyttää siltä, että työssäkäyntialueen merkitys kasvaa koko ajan. Seudun sisäinen pendelöinti on runsasta ja työpaikkaliikenne myös Sisä-Savon ja Kuopion välillä on vilkasta. Näin ollen myös hyvät liikenne- ja joukkoliikenneyhteydet seudun sisällä kuin myös maakunnan keskukseen nousevat keskeiseksi. Tämä mahdollistaa myös sen, että asuinpaikaksi voidaan valita Sisä-Savo, vaikka toinen puolisoista työskentelisikin seudun ulkopuolella.

Seudulla asuva väestö on tärkein työvoimaresurssi, mutta erityisesti nuorten aikuisten muuttoliikkeen tasapainottaminen on keskeistä. Nuoren poismuutto on luonnollinen ja hyvä asia yksilön kannalta, mutta kotiseudun on pystyttävä tarjoamaan opiskelunsa päättävälle paluumuuttomahdollisuus: harjoittelu-, päätötyö- ja työpaikkoja. Potentiaalisia paluumuuttajia ovat opiskelunsa päättämisaikavälillä olevat nuoret, mutta myös vanhemmat seudulta poismuuttaneet, jotka ovat kuitenkin kotoisin Sisä-Savosta. Tulevaisuudessa voidaan silti tarvita aktiivista työperustaista maahanmuuttopolitiikkaa. Luontevimman resurssin tähän tarjoaa vuosittainen 2000–3000 korkeasti koulutetun marjanpoimijoiden ryhmä, joka vuosittain saapuu Sisä-Savoon lähinnä Venäjältä ja entisen itäblokin maista.

VISIO JA STRATEGISET LINJAUKSET

Visio on kuvaus tavoitetilasta, johon pyritään. Kun työllisyysohjelman linjaukset ja toimenpiteet ovat jalkautettu todellisiksi käytännön toimenpiteiksi seudulla, voi tavoitetila olla lähempänä todellisuutta.

Visio

Sisä-Savo on mahdolluuksiinsa uskovien, yritteliäiden ja yhteistyökykyisten ihmisten seutu. Vetovoimaisessa asuin- ja elinympäristössä on osaavaa työvoimaa, yrittäjyyttä, joka nojautuu sekä seudun nykyisiin että nouseviin vahvuuksiin sekä kaikilla mahdollisuus ansaita toimeentulonsa omalla työllään.

Työllisyysohjelma tukee seudun elinkeinopoliittista strategiaa yritystoiminnan voimistamisesta. Sisä-Savon työllisyyden kehityksessä avainasemassa ovat pienet ja keskisuuret yritykset puu-, metalli- ja elintarviketeollisuudessa sekä vahva maatalous, maaseudun yrittäjyys ja lisääntyvä matkailu- ja palveluyrittäjyys.

Seudullisen yhteistyön tuloksena on päädytty neljään keskeiseen tavoitteeseen, joihin pääseminen mahdollistaa vision toteutumisen. Keskeisimmät tavoitteet ovat:

- työllisyysyhteistyön vakiinnuttaminen
- osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen
- työllistymisen edellytysten parantaminen
- yrittäjyyden laadullinen tukeminen

KOOSTE TYÖLLISYYSOHJELMAN TOIMENPITEISTÄ

1. Näkijät ja tekijät: työllisyysyhteistyön jatkuminen
2. Työllisyysaktivatori: yhteistyön koordinointi ja toimet työvoiman saatavuuden turvaamiseksi
3. Yrityskysely yritysten rekrytointi-, ym. tarpeiden systemaattiseksi selvittämiseksi ja niihin vastaamiseksi
4. Peruskoulujen TET-järjestelmän kehittäminen
5. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (yhdistelmätutkinnot, kypsyimis- ja suuntautumisvuosi)
6. Rekrytointikäytäntöjen kehittäminen (avoimien työpaikkojen yhteismarkkinointi, sähköinen päättötyöpörssi, seudullinen headhunter)
7. Kansainvälinen yhteistyö toimialoittaisen työvoimapulan helpottamiseksi, marjanpoimijoiden osaamisalueiden selvitys
8. Seudun tapahtumien kehittäminen koko seudun markkinointitapahtumiksi
9. Vakituisten ja kesäasukkaiden tiedottaminen (muuttaja – infopakettit, palvelukansiot)
10. Sosiaalisen työllistämisen yksiköiden kehittäminen ja yhteistyön lisääminen
11. Moniammatillisen yhteistyön lisääminen
12. Selvitys työttömistä metallialan työnhakijoista ja ammattitaidon päivitys täsmäkoulutuksella
13. Osuuskuntatoiminnan kehittäminen
14. Yrittäjien koulutushanke yrittäjien osaamisen kohottamiseksi
15. Harrastustoiminnan kehittäminen yritystoiminnaksi
16. Naisyrittäjyydessä tukeminen ja naisyrittäjyyteen kannustaminen
17. Hyvä työllistäjä -palkinto

5. Sisä-savon kärkihankkeet 2007 – 2008

YHTEYSVERKOT JA MUU INFRASTRUKTUURI

1. Päijänne-Saimaan kanava
2. Vt.9:n liikennesujuvuuden ja palveluiden parantaminen ja liittäminen runkotieverkkoon
3. Tervo-Vaajasalmi mt:n parantaminen
4. Tietoverkkojen kehittäminen infran ja palveluiden osalta
5. Raideliikenteen kehittäminen

ELINKEINOJEN JA YRITYSTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

1. Yritysten hankkeet
2. Soveltavat kehittämiskeskukset
 - Futuria Elintarvikekehitys / yhteiskoulutusyksikkö
 - Kalatietokeskus, Fish Innovation Center, rakentaminen
 - Kalan irtopakastuslaitos (Vesanto)
 - Sisä-Savon verkostohautomo
 - Marjaosaamiskeskus
3. Teollisuustoimintojen kehittäminen: Rautainen Savo ja Silva Savonia
 - konttitekniikkakeskus Rautalampi
4. Palveluverkostohanke
5. Metsätalousyrittäminen
 - METLAN hankkeet (METLA)

MATKAILU

1. Äyskosken alue
 - Asuntohotelli, vierasvenelaituri, Golfn klubirakennus (Tervo) ja 9:n reiän golfkentän laajennus
2. Vesimatkailun kehittäminen
 - vesireittien kunnostus
 - Konnekoski
3. Rautalammin matkailualue
 - Rämäkkä, Törmälän lomakylät, Ratsastuskeskus.4.
4. Vanhamäki (liikunta- ja perhematkailu)
5. Kulttuurimatkailu
 - museot
6. Oittilansalon moottoriurheilukeskus

ALKUTUOTANTO-OSAAMINEN

1. Vakka-hanke (yhd. ProAgria)
2. Tilojen laatuhanke
- 3.. MaitoSavo
4. Hunajahanke

HYVINVOINTI

1. Työllisyysuhanke
2. Nuorten aktivoimishanke (Vesanto, Tervo, Karttula)

SISÄ-SAVON
SEUTUYHTYMÄ
ELINKEINO- JA KEHITTÄMISPALVELUT

KARTTULA
RAUTALAMPI
SUONENJOKI
TERVO
VESANTO

Jalkalantie 6, 77600 Suonenjoki
puh. 0207 464 600 fax. 017 - 664 6660

www.sisa-savonseutuyhtyma.fi